Bekijk goede films wel en spreek hierover met jeugd

„Waarschuwen tegen sociale media is urgenter dan waarschuwen tegen speelfilms." beeld Getty Images

Tabitha van Krimpen

JBGG-directeur Evert Barten werd geïnterviewd over zijn boekje "Niet te filmen". Daarin waarschuwt hij voor de geestelijke gevaren van streamingdiensten (RD 9-9). Films kunnen echter van grote waarde zijn. Daarover met jongeren in gesprek gaan is beter dan alle films afwijzen.

Auteur Barten spreekt over de „cocktail van verleidingen" die via streamingdiensten beschikbaar zijn en waarmee jonge mensen geconfronteerd worden. Ook ik maak me zorgen over de verslavende kracht van bijvoorbeeld Netflix en Videoland. Het is wel erg aanlokkelijk om series onafgebroken te bekijken en gedachteloos te verteren. Toch is het probleem breder dan streamingdiensten, zoals ook in een hoofdredactioneel commentaar (RD 10-9) wordt opgemerkt. Zo spenderen jongeren veel tijd op sociale media, scrollend langs steeds kortere filmpjes en hun zelfbeeld afmetend aan het aantal gekregen digitale hartjes. Ook psycholoog Jonathan Haidt laat in zijn boek "Generatie Angststoornis" zien hoe groot de negatieve gevolgen van smartphones en sociale media zijn voor jongeren.

Waarschuwen tegen sociale media is wat mij betreft dan ook urgenter dan waarschuwen tegen speelfilms. Film is een kunstvorm waarin het verhaal en wat je ziet en hoort, je meenemen in de wereld van de filmmaker. Goede films laten je nadenken over maatschappelijke thema's, over de wereld waarin we leven en over wat je te doen staat als mens. Niet als vervanging van het Woord, maar als bekrachtiging ervan, ook als de filmmaker dat niet zo bedoeld heeft. Zo maakt een film als The Dark Knight (2008) de heftigheid van de strijd tussen Goed en Kwaad zichtbaar. En als Batman de stad redt door zich op te offeren wordt invoelbaar wat Jezus in Johannes 12:25 zegt: „Die zijn leven liefheeft, zal hetzelve verliezen; en die zijn leven haat in deze wereld, zal hetzelve bewaren tot het eeuwige leven."

„Geseculariseerd christen"

In de visie van Barten echter zijn films niet meer dan „de rommel van deze wereld". Daarbij verwijst „deze wereld" naar alles wat slecht en verderfelijk is en staat dit lijnrecht tegenover God, Zijn Koninkrijk en Zijn Woord. Deze positie past bij „Christus tegenover de cultuur", zoals theoloog Richard Niebuhr het noemt in zijn klassieke boek "Christ & Culture". Toch wordt met deze scheiding tussen God en de wereld vergeten dat we zelf ook deel uitmaken van de wereld en dat je je daar onmogelijk van kunt losmaken. Ook Jezus sprak immers in gelijkenissen en Hij vertelde niet-waargebeurde verhalen die aansloten bij de belevingswereld van Zijn tijd. Hoogleraar Herman Paul noemt zichzelf niet voor niets „geseculariseerd christen". Ook christenen zijn burger, consument, zien reclames, gaan op vakantie en gebruiken smartphones. Het niet kijken van speelfilms houdt de wereld niet buiten de deur.

Ook christenen zijn burger, consument, gaan op vakantie en gebruiken smartphones

Het kijken van speelfilms verbieden, zoals Barten met klem aanraadt in "Niet te filmen", is wat mij betreft dan ook te kortzichtig. Als we uit onderzoek weten dat ook reformatorische jongeren massaal streamingdiensten gebruiken, vraagt dat gesprek in plaats van een verbod. Om mij heen zie ik jongvolwassenen zoeken naar hun plek als christen in deze wereld en naar wie ze ten diepste zijn. Ze zoeken naar manieren om met alle keuzemogelijkheden en beelden die op hen afkomen om te gaan.

Ze hebben daarin voorbeeldfiguren nodig: ouders en andere geestelijk volwassenen die naast hen gaan staan en hun vragen en dilemma's serieus nemen. Die niet voor de gemakkelijke oplossing kiezen door alle media af te wijzen, maar die in gesprek gaan, jongeren helpen om de juiste keuzes te maken en weerbaar te worden.

Grote vragen

Juist films kunnen het goede gesprek met jongeren faciliteren. Hoe beïnvloedt het streven naar perfectie als jonge vrouw je schoonheidsideaal, vraagt Barbie (2023) ons. Hoe ver ben je bereid te gaan voor geld en een beter leven, werpt Slumdog Millionaire (2008) op. Bij de Theologische Filmclub, een initiatief van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) en de Theologische Universiteit Utrecht (TUU), willen we dit gesprek over film, theologie en het goede leven voeren.

Films raken vaak aan grote vragen: over schuld en vergeving, hoop en wanhoop, betekenis en mysterie. Zo kunnen films je helpen om het Evangelie beter te begrijpen, om de diepte van het leven te proeven en zelfs om God van dichtbij te ervaren. Als theoloog heb je de taak om Gods Woord te begrijpen en te vertalen naar het hier-en-nu. Daarvoor moeten we de wereld niet volledig afwijzen, maar is het juist belangrijk om de tijd waarin we leven, proberen te begrijpen. Niet voor niets moedigde de theoloog Karl Barth (1886-1968) christenen al aan om de Bijbel in de ene hand en de krant in de andere te houden. In plaats van God tegenover de wereld te plaatsen mogen we als christenen op zoek zijn naar hoe God aan het werk is in de wereld, op verrassende manieren en misschien ook wel door films.

Het niet kijken van speelfilms houdt de wereld niet buiten de deur

De auteur is promovenda (PThU en VU), oprichter van de Theologische Filmclub en Jonge Theoloog des Vaderlands 2021-2022.